

GEWONE VERGADERING van het Nederlandsch Tand-
heelkundig Genootschap op Zondag 28 October
1906, 11 uur, te Amsterdam.

AGENDA :

Bestuursverkiezing.

Voorstellen van het Bestuur ter voorziening in het tekort der kas, o. a. wijziging van alinea 1 van Art. 7 van het Huishoudelijk Reglement, aldus te lezen :

Ter bestrijding van de huishoudelijke uitgaven van het Genootschap zijn de gewone leden gehouden aan eene jaarlijksche bijdrage van tien gulden.

Ballotage van de Heeren :

F. D u i j v e n s z, Tandarts te Amsterdam.

J. M. H o o r e m a n, Arts D. D. S. te 's-Gravenhage.

J. W. R o e l o f f s, Tandarts te Utrecht.

J. W. F. v a n ' t W o u t, Tandarts te Haarlem.

B. F r a n k, Tandarts te Amsterdam.

De candidatuur wordt gesteund respectievelijk door de Heeren H a m e r e n S c h ä f e r; v. d. H o e v e n e n H a m e r; B ö l g e r e n d e V r i e s; H a m e r e n H a m m e s; d e B o e r e n H a m e r.

Demonstratie van den Heer S c h u t t e, patient met obturator.

D u i j v e n s z, patient met gecompliceerde boven- en onderkaaksfractuur en Jenkin's plastic pure gold solder.

D e W a a r d, methode om een tand van backing te voorzien, zoo dat springen bij het soldeeren is uitgesloten.

Verslag van de in Augustus te Genève gehouden Bijeenkomst van de Fédération Dentaire Internationale, uit te brengen door den Heer W i t t h a u s.

Voordracht van den Heer Coebergh: Nog eens de rationeele behandeling van gangraena pulpae.

Voordracht van den Heer Herckenrath over Collegialiteit.

Voordracht van Dr. van der Hoeven over Melanotrichia lingualis (zwarte tong).

Voordracht van den Heer Hamer over Alopecia areata en tandlijden.

Aanwezig zijn: de H.H. G. W. Dentz als eere lid; de leden Hamer, v. d. Hoeven, L. Frank, Hammes, Th. Dentz, Bölger, Kayser, Bosch, de Boer, Herckenrath, J. Stark Gr., Schutte, Bruske, de Jonge Cohen, Becht, Sanders, de Waard, Greeter, Witthaus, C. J. van den Hoek, Neuhaus, I. J. E. de Vries, Schäfer en Grevers; Prof. Miller als gast en in de middagvergadering de nieuwe leden, de H.H. Duijvensz, Hooreman en B. Frank.

De Heer Coebergh is wegens ziekte afwezig, met kennisgeving.

De Voorzitter Hamer opent de vergadering.

Notulen worden niet gelezen, daar de „Handelingen” alreeds in druk zijn verschenen.

De Secretaris doet voorlezing van de volgende ingekomen stukken:

van den Heer Grevers een schrijven dat hij zich met genoegen de benoeming van *officieelen vertegenwoordiger* van het Ned. Tandh. Gen. voor de *Féd. Dent. Int.* zal laten welgevallen;

van de *Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen* een begeleidend schrijven bij het toegezonden *reglement* dier Vereeniging;

van den Heer G. Leenderts te Breda, dat hij *bedankt* voor het *lidmaatschap* van het Genootschap;

van een dito van den Heer J. Leenders te Arnhem; en ten slotte van een *schrijven* van de Ned. Tandm. Ver., te laat ingezonden om op het convocatiebillet te vermelden, waarin zij meedeelt vernomen te hebben dat afgevaardigden van de meeste tandheelkundige vereenigingen, benevens de Heeren Grevers en Dentz door den Min. v. Binn. Zaken zijn uitgenoodigd in commissie bijeen te komen om de Regeering voor te lichten in zake het tandheelkundig onderwijs, dat het Bestuur der Ned. Tandm. Ver. als zoodanig niet is uitgenoodigd", dat dit in de N. T. V. een onaangenamen indruk heeft gemaakt dat men het N. T. G. er een verwijt van maakt de N. T. V. geheel vergeten te hebben, „terwijl dit nooit het geval is wanneer men haar in zaken van meer materieelen aard noodig heeft”.

De Voorzitter geeft zijn bevreemding te kennen over dit schrijven. De bedoelde Commissie geenerlei verband houdende met het Ned. Tandh. Gen., is door den Minister geheel op eigen initiatief uitgenoodigd en wanneer daarin zitting hebben heeren, die lid van het N. T. G. zijn, zal de verklaring wel daarin te vinden zijn, dat 2 der heeren aan het tandheelkundig onderwijs verbonden zijn en dat de derde voorzitter is van de examen-onderwijs-commissie van het N. T. G., die zich in de laatste paar jaren in 't bijzonder met de kwestie heeft beziggehouden.

Dat dit schrijven dus verkeerd geadresseerd is en thuis behoort bij den betrokken Minister.

De Heer De Jonge Cohen deelt mee, dat hij het is geweest, die deze zaak in de Ned. Tandm. Ver. ter sprake heeft gebracht, niet met de bedoeling een verwijt uit te brengen aan 't adres van het N. T. G., veeleer als een bedekt verwijt aan de N. T. V. die zooals de heer De Boer terecht opmerkt, kon weten, dat de onderwijszaak al reeds van 1901 af loopende is.

De Voorzitter stelt voor, in dezen zin de Ned. Tandm. Ver. te antwoorden, waarmee de vergadering zich vereenigt.

Bestuursverkiezing.

Tot Voorzitter wordt verkozen de Heer Dr. C. van der Hoeven die de benoeming aanneemt.

Tot Vice-voorzitter, de Heer A. A. H. Hamer, die eveneens de benoeming aanneemt.

Als Secretaris wordt herkozen de Heer J. A. Hammes, ook bereid zich de keuze te laten welgevallen.

Bij de verkiezing van een penningmeester is geen meerderheid verkregen, bij tweede stemming herkozen de Heer L. Frank die accepteert, en voor bibliothecaris wordt herkozen de Heer P. J. J. Coebergh, voor wien de Voorzitter, kennende zijn welwillendheid, de keuze aanvaardt.

Aan de orde zijn de voorstellen van het bestuur tot reorganisatie der kas.

De Voorzitter zet uiteen hoe de baten en de lasten van het genootschap in de laatste jaren geen gelijken tred hebben gehouden, zoozeer dat we voor een belangrijk tekort staan. De meerdere uitgaven zijn niet het gevolg geweest van eene kwistige huishouding, maar door den drang der omstandigheden veroorzaakt. Naarmate het Genootschap bloeit en de tandheekkundige wetenschap zich ontwikkelt komen we tegenover verplichtingen, waaraan we ons niet mogen onttrekken. Het Genootschap heeft zich in de laatste jaren ernstig bezig gehouden met de onderwijskwestie. Dat ons streven niet ijdel is geweest, dat zelfs onze wenschen staan vervuld te worden is aan de leden bekend; maar al die praeparatieven hebben noodzakelijke uitgaven vereischt. Nochtans hebben we ons die kosten niet te betreuren wanneer we daardoor overeenkomstig de eischen van den tijd verheffing van het tandheekkundig peil in Nederland zullen bereikt hebben.

Hoezeer het Bestuur genegen is in zuinig overleg met het Genootschap samen te werken, is daarmee alleen de achter-

stand niet in te halen. Als eerste maatregel van bezuiniging stelt het Bestuur voor in te gaan op het aanbod van den Secretaris om daar waar dit gereedelijk mogelijk is de Handelingen zonder de hulp van den stenograaf op te stellen. We komen daardoor tot een besparing van $\pm f 75$.—

Uit de houding der vergadering blijkt dat men zich daarmee vereenigt.

Om nu het tekort geheel en al te dekken zal de kas gestijfd moeten worden met een som van ongeveer $f 1000$.— Het Bestuur heeft gemeend dit voor de leden op de minst onaangename wijze te kunnen bewerkstellen door hun te verzoeken vrijwillig bij te willen dragen in eene rentelooze leening verdeeld in 40 aandeelen van $f 25$.—; met eene jaarlijksche aflossing van 4 aandeelen of als de kas het gedooft meer, en het hoopt dat de leden zich daarmee zullen kunnen vereenigen, het Genootschap toch is eene bij Kon. Besl. goedgekeurde vereeniging en als zoodanig in rechten aansprakelijk voor hare schuld. Met te meer vrijmoedigheid durft het Bestuur den leden dit voorstel aanbieden omdat zij die in de leening bij willen dragen er van zelf *voórzijn* en zij die dat niet willen er *niet tegen* kunnen zijn.

Om nu de belofte van jaarlijks vier aandeelen af te lossen gestand te kunnen doen stelt het Bestuur bovendien voor al. 1 van Art. 7 van het Huishoudelijk Reglement aldus te veranderen: ter bestrijding van de huishoudelijke uitgaven van het Genootschap zijn de gewone leden gehouden aan eene jaarlijksche bijdrage van *tien* gulden.

De *Penningmeester* zet nader uiteen hoeveel het juiste bedrag der schuld is en doet vooral uitkomen dat het behalve de reeds genoemde e. a. zaken, vooral de uitgave der Handelingen is die boven de draagkracht van een klein gezelschap gaat, zoo heeft hij thans te voldoen eene rekening van den uitgever van ruim $f 600$.—

Verschillende sprekers brengen hun opmerking in het midden, de vergadering schijnt werkelijk geneigd tot staking der afzonderlijke uitgave der Handelingen, over te willen gaan, en deze alléén in het Tijdschrift van Tandheelkunde te laten opnemen, totdat de Heer van der Hoeven waarschuwt voor een ondoordacht besluit, ook de Heer Th. Dentz in denzelfden zin zijn stem doet hooren, later zouden we er misschien spijt van hebben, en eveneens de Heer de Waard de afschaffing zou betreuren.

't Komt dan ook niet verder dan tot de aansporing om op maatregelen te zinnen, die het voortbestaan der „Handelingen waarborgen, zonder voor het genootschap te bezwaarlijk te worden.

Na eenige over- en weêrbesprekingen worden de *voorstellen van het Bestuur aangenomen*.

De Heer Kayser stelt de wenschelijkheid in het licht van eene jaarlijksche begrooting, waaraan door den Penningmeester zal voldaan worden.

Intusschen zijn den penningmeester door den Heer N. N. f 50.— ter hand gesteld en doet ook de Heer M. de Boer toezegging, dat hij zijn aandeel als geschenk aan het Genootschap wenscht aan te bieden. Deze getuigenis van belangstelling in het genootschap wordt door de vergadering op bijzonderen prijs gesteld en door den Voorzitter in dank aanvaard.

Staande de vergadering wordt op de circuleerende lijst voor 23 aandeelen geteekend.

Ballotage der candidaat-leden.

De voorzitter vraagt of iemand, alvorens tot de ballotage over te gaan, iets omtrent de candidaten heeft in 't midden te brengen.

De Heer Witthaus vraagt naar aanleiding van den

candidaat **Hooreman** het woord. Hoewel niets tegen den persoon van den Heer **Hooreman** hebbende, wenscht hij zijn bedenkingen in te brengen tegen artikel 3 van het reglement.

De *Voorzitter*, voelende dat de Heer **W.** buiten de orde gaat, merkt op, dat zijn vraag alleen den persoon der candidaten betreft. Alleen wil hij den Heer **Witthaus** mededeelen, dat de Heer **H.** niet alleen arts, maar ook **D. D. S.** is, welke titel hij na een 2-jarige studie aan het Chicago College of Dental Surgery heeft verkregen.

Overgaande tot de ballotage worden de **H.H. Duyvensz, Hooreman, Roeloffs, van 't Wout** en **B. Frank** als *lid* van het Genootschap *aangenomen*.

Na de lunch houdt de *Voorzitter* op initiatief van Dr. **Dentz** eene fluisterende bespreking met ieder der aanwezigen; de vergadering heropenende, spreekt hij in waardeerende bewoordingen **Prof. Miller** toe en deelt hem mede, dat het 't Genootschap een eer zou zijn indien zijn Hoog Gel. het **Eerlidmaatschap van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap** zou willen aanvaarden.

Prof. Miller, dank zeggende voor deze onderscheiding, verklaart, dat de eer veeleer aan zijne zijde is en dat hij gaarne het Eerlidmaatschap van het **N. T. G.** accepteert.

(Ter eere van **Prof. Miller** worden de voordrachten en discussiën grootendeels in de Duitsche taal gehouden.)

De intusschen ter vergadering verschenen nieuwe leden **Duyvensz, Hooreman** en **Frank** worden door den Voorzitter welkom geheeten.

- Dr. **Schutte** vertoont een patient met volkomen gespleten verhemelte, bij wien op jeugdigen leeftijd de hazenlip door operatie tot sluiting is gebracht — die evenwel 30 jaar lang om zijn spraakgebrek als een minderwaardig mensch door 't leven is gegaan.

Voor dezen patient heeft Spr. een Suersen's **obturator** gemaakt die met kappen over de molaren een goed vastzittende onbeweeglijke prothese blijkt te zijn. De spraak was daardoor aanmerkelijk verbeterd ofschoon nog niet in die mate als Spr. meent dat het kon zijn. Bij onderzoek bleek hem dat er een luchtcommunicatie tusschen lipprothese eenerzijds en den neus anderzijds bestond, die bij het uitspreken van sommige letters zeer storend werkte; door nog op vernuftige wijze een hard caoutchouc secundair obturatortje ter plaatse aan de prothese te haken, wat patient met een zekere virtuositeit manipuleert, kunnen we ons in de lofrede die pat. over de vorderingen der tandh. houdt en in zijn hartgrondige dankbetuigingen aan zijn dokter die hem door zijn hulp zoozeer in de maatschappij heeft gereleveerd, overtuigen van de inderdaad opvallende verbetering die daardoor in de spraak is gebracht.

De *Voorzitter* dankt den Heer Schutte voor zijn belangrijke demonstratie.

De Heer Duijvensz vertoont een patient met genezen *gecompliceerde onder- en bovenkaaksfractuur*. Een 16 jarige boerenknecht is boven uit een hooiberg gevallen, in zijn val met de onderkaak op een dwarsbalk geslagen en met het aangezicht op den steenen vloer terecht gekomen. Bewusteloos opgenomen constateert de medicus fractuur van de onderkaak, infractie der bovenkaak en eene diepe wond aan de kin. Antiseptisch behandeld, werd de toestand zoo, dat hij na 14 dagen noch eten noch spreken kon, waarop hij zich 18 Juli aan de stedelijke tandh. polikl. te Amsterdam aanmeldde. Moeielijk spreken en slikken, trismus, openen van den mond nauwelijks 2 cM., bij rust geen pijn, uitwendig mediaal aan de onderkaak zwelling, die bij druk iets pijnlijk is, de wond genezende. Inwendig, articulatie verbroken, mandibula gefractureerd links tusschen I₁ en I₂ en tusschen C en P₁, eveneens links.

Dit stuk met I_2 en C is naar boven-voren-gedrongen, de rechter kaakhelft naar beneden- binnenwaarts terwijl de linkerkaakhelft vrijwel zijn normale plaats heeft behouden. Van de praemolaren links zijn deelen der kroon afgeslagen,

Van de onderkaak is een deel der proc. alveol., met I_1 en I_2 links, naar binnen gedisloceerd en vertoont 3 fistel-openingen, van de linker praemolaren missen de palatinale kroonheuvels.

Afdruk moeilijk door trismus; op 't model der onderkaak worden de tanden in normalen occlusiestand gesteld en naar Heidenhaus praemolaren en molaren overkapt, aan de kap wordt buccaal eene lange buis gesoldeerd. $\overline{I_2 I_1 I_1}$ worden onderling door banden gefixeerd, de band linguaal van een haak voorzien. Een pianodraad, zoodanig gebogen dat ze over het losse stuk $\overline{I_2 C}$ haakt en onder de haak van $\overline{I_2 I_1 I_1}$, wordt in het buisje gestoken nadat de losse deelen op de tanden zijn gecementeerd. Door de veerwerking is in 8 dagen het niveau hersteld. Daarna wordt de geheele tandenrij met een metaalkap gefixeerd. In de bovenkaak wordt beiderzijds een met een buisje voorziene band geplaatst en aan de daardoor gebrachte metaaldraad de verplaatste snijtanden met zijden draden naar buiten getraheerd. Na 6 weken afgenomen, blijken de fracturen geconsolideerd en de occlusie hersteld.

Na nog de plaatsen van praedilectie voor fracturen der kaken besproken te hebben, ontvangt de Spr. den dank van den Voorzitter.

Vervolgens houdt dezelfde Spr. een voordracht over **Jenkin's plastic pure gold solder**, als volgt:

De meesten uwer zullen voorzeker reeds kennis gemaakt hebben met het plastisch zuiver goudsoldeer van Dr. Jenkins te Dresden, door de Firma Klewe in den handel gebracht. Het dient voor het soldeeren van platina, hetzij

men aan het platina later wel of geen porcelein wil toevoegen.

Dr. Jenkins beveelt zijn goudsoldeer ook aan waar men later prosthetic porcelein wil gebruiken, en daaruit blijkt, zooals Dr. Jenkins dan ook trouwens zelf aangeeft dat zijn goudsoldeer moet bestaan uit zuiver goud, daar het goud anders òf eerder, òf tegelijk met het porcelein zou smelten, hetgeen 't natuurlijk onbruikbaar zou maken. Mag ik even aanhalen, dat als smeltpunt van zuiver goud 1037° aangegeven wordt.

Aangenomen dus, dat wij met een zuiver goud te doen hadden, moest het soldeer wel een goudprecipitaat zijn, daar het anders niet mogelijk was, het in zoo fijn verdeelden toestand te krijgen, als het soldeer van Dr. Jenkins is.

Daar goud op verschillende wijze precipiteeren kan, kwam het er dus op aan, te weten, welke methode gebruikt was, en door hulp van den Heer Wijnberg — technoloog — ben ik in staat U een en ander mede te deelen en te laten zien.

Men kan goud in sponsachtigen toestand, in blaadjes, als poeder in een meer of minder cristalijnen toestand en in den vorm van schilvers neerslaan.

De meest gebruikelijke methode om *chemisch* zuiver goud te verkrijgen is, dat men het op een of andere wijze (Quartatie methode) reeds gezuiverd goud, hetgeen dan uit 923—997 deelen op 1000 fijn bestaat, eerst in koningswater oplost en dan precipiteert.

Het overvloedige zuur wordt verdampt en alcohol en chloorkalium toegevoegd om het zoo mogelijk voorhanden platina te precipiteeren. Het goud chlorid wordt dan in zoo veel zuiver Aq. destill. opgelost, dat op $4\frac{1}{2}$ liter niet meer dan ± 15 Gr. goud komen.

Al het voorhanden zilver wordt in zilverchlorid omgezet,

dat op den bodem van het vat neerslaat, de daar boven staande vloeistof wordt zorgvuldig afgeheveld.

Het goud kan door een stroom van zorgvuldig gewasschen zwaveligzuur-anhydrit of door toevoeging van oxaalzuur of andere precipiteermiddelen neergeslagen worden.

Het neergeslagen metaal kan men nu met verdund zoutzuur, gedestill. water, of met geest van salmiak en gedestill. water wasschen en dan smelten.

Door het goud te precipiteeren met oxaalzuur, heeft men een gehalte van 999,96 duizendste fijn kunnen verkrijgen,

Het koningswater, waarin men het goud oplost bestaat uit 2 deelen zoutzuur en 1 deel salpeterzuur.

Het specifiek gewicht van het eerste is $\pm 1,16$, van het laatste 1,45.

Iedere 30 gram goud eischt voor haar oplossing ± 105 gr. koningswater.

De werking van het koningswater op het goud zal van het begin zeer energiek zijn, wanneer de oplossing echter haar verzadigingspunt nabij komt moet men een matige hitte gebruiken om de laatste deelen goud op te lossen.

Het neerslaan kan door verschillende reagentiën bewerkt worden, doch hangt de vorm van het neergeslagen metaal veel van de natuur van het precipiteermiddel af.

De affiniteit van het goud tot andere lichamen is eene zoo zwakke, dat men oppassen moet dat niet toevallig weer een gedeeltelijke reductie plaats vindt.

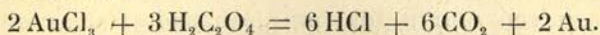
De in hoogen graad verdunde neutrale oplossing van het drievoudig chlorid staat aan zulke toevalligheden licht bloot, en kan reeds intreden, als men de oplossing aan de lucht blootstelt. De atmosferische stikstof is dan waarschijnlijk het werkzame agens.

Toevoeging van zuiver water aan zulk een oplossing kan ook reeds een kleine neerslag veroorzaken, doch kan men

dit verhinderen door aan de oplossing een heel klein weinig zoutzuur toe te voegen.

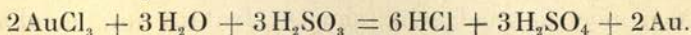
De beste middelen om goud te precipiteeren zijn:

I. *Oxaalzuur.*

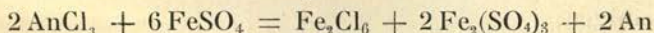
Het goud precipiteert zwamachtig, als wel in kristallijnen poedervorm. Werking is langzamer dan de andere.

II. *Zwavelige zuren.*

Goud precipiteert in den vorm van schilfers.

III. *IJzervitriool. Ferrosulphaat.*

Goud precipiteert in een licht bruin poeder.

Het lag dus voor de hand dat het Jenkins' goudsoldeer een precipitaat was, verkregen door 't goud uit het goudchlorid neer te slaan door middel van ferrosulphaat, daar de kleur van het soldeer ook licht bruin en poedervormig is.

Dat er ferrozouten aanwezig waren in de vloeistof, welke zich op het goudsoldeer van Dr. Jenkins bevindt, kan aangetoond worden door de vloeistof in aanraking te brengen met ferrocyaankalium, waardoor deze blauw werd, of met rhodaankalium, waardoor de vloeistof rood werd. (Kenmerkende reacties).

Van de ferrosulphaatkristallen lost men $\pm$ het viervoudige gewicht van het goud in water op. Deze oplossing wort dan aan de goudoplossing toegevoegd.

Een deel van het ijzer van het ferrosulphaat verbindt zich met 't chloor van het goudchlorid tot ijzerchlorid. Een ander deel treedt als zwavelzuur-ijzeroxyd op, terwijl het goud vrij komt.

Nadat het fijn verdeelde goud geprecipiteerd is, wordt het meermalen in verdund zoutzuur gekookt om het van alle ijzersporen te bevrijden.

De vloeistof welke zich op het goudsoldeer van Dr. Jenkins

bevindt, reageert zuur, zooals proeven met lakmoespapier aantoonen en is waarschijnlijk zoutzuur of zwavelzuur. Dit hangt er van af waarmede men 't goud na wascht, hetzij met H_2SO_4 , of met HCl .

Dat dit een zuur is lijkt mij geen nadeel, daar hierdoor de te soldeeren vlakken tevens nog eens schoon gebeten worden, hetgeen tot bevordering van het gemakkelijk vloeien veel bijdraagt.

Men moet de raadgeving van Dr. Jenkins om 't goud met een penseeltje of met een goud spateltje op te nemen wel opvolgen, daar men anders 't soldeer ligt zou kunnen verontreinigen.

De voordeelen, welke 't goud biedt, zijn dat het, doordat het een papje is, zich overal gemakkelijk heen laat penseelen, en dat het gemakkelijker vloeit, dank zij de fijne verdeling van het goud.

Zoodra echter het te soldeeren stuk reeds gloeiend is en men bemerkt dat men nog iets soldeer toe moet voegen, zoo vervalt reeds één en mijns inziens wel 't voornaamste voordeel. Nauwelijks komt men met het soldeer in de nabijheid van het gloeiende stukje of de vloeistof verdampt en het goud blijft op het spateltje zitten.

Wanneer er tanden aan het te soldeeren stukje zitten, zouden dezen als 't verhit is ook door de vloeistof van het soldeer kunnen springen, aangenomen dat de vloeistof niet verdampte.

De Voorzitter brengt Spr. den dank der vergadering.

Om de aanwezigheid van Prof. Miller wordt de agenda eenigszins gewijzigd en houdt Dr. v. d. Hoeven zijn voordracht over:

Melanotrichia lingualis.

Eenige maanden geleden werd ik door een medicus in

den Haag in consult geroepen bij eene patiente, die zich zeer verontrustte over het zwart worden van haar tong. De medicus had reeds allerlei middelen zonder succes aangewend en wenschte van mij te weten of wellicht het kunstgebit, dat patiente droeg, oorzaak van den toestand kon zijn.

Patiente, Mevr. R. is 60 jaar en lijdt sedert een aantal jaren aan een hartgebrek, dat tot een enorme vergrooting van het hart heeft aanleiding gegeven, en waar cor bovinum. De mond is geheel tandeloos en vrij van wortelresten.

Tandvleesch en slijmvlies van kaak en mondholtte normaal. Zij draagt sedert jaren een volledige prothese van boven- en onderkaak.

Bij de inspectie van de mondholtte valt onmiddellijk op, dat de geheele bovenzijde van de tong zwart is. Het slijmvlies voelt ruw aan, evenals de huid van een zwaar behaarde kin, die gedurende een paar dagen niet geschoren is,

Behalve een gevoel van droogte en vermindering van smaakvermogen, heeft patiente geen klachten. Zij heeft nooit pijn aan de tong gehad; maar de zwarte verkleuring maakt haar uitermate angstig en zenuwachtig, en zij is bevreesd, dat zij kanker aan de tong zal krijgen,

Noch de behandelende medicus, noch ik had ooit deze aandoening van de tong gezien, doch een blik in een der handboeken over mondziekten, maakte ons terstond duidelijk, dat we hier te doen hadden met de z.g. zwarte haartong. Een goede afbeelding vindt men op pag. 125 van het handboek van Mikulicz und K ü m m e l (die Krankheiten des Mundes). Terwijl in het afgebeelde geval de aandoening alleen zetelde op het midden van de tong, was in ons geval de geheele bovenzijde van de tong van af de papillae circumvallatae zwart verkleurd.

De aandoening wordt uit den aard der zaak gemakkelijk herkend en is alleen te verwisselen met de nigrities linguae of zwartheid van de tong veroorzaakt door het gebruik van medicamenten of dranken, die een zwarte verkleuring veroorzaken. — Gewoonlijk weet dan de patient zelf wel wat de oorzaak is of blijkt het uit de anamnese en in gevallen van simulatie behoeft men slechts iets scherper toe te zien om zich te overtuigen of er al of niet haren op de tong zitten.

Nog ziet men bruine en gele verkleuring van de tong optreden bij Morbus Addisonii en bij Xanthelasma; maar ook hierbij voelt de tong niet ruw aan en zijn er geen haren waar te nemen.

De aandoening komt zelden voor, want menig bejaard tandarts en laryngoloog, dien ik er naar vroeg, en die in hun praxis heel wat tongen onder de oogen kregen, verklaarden mij nog nooit een geval te hebben gezien. Uit de dissertatie van Bouchez,*) die in de gelegenheid was drie gevallen te zien en te bestudeeren put ik de volgende bijzonderheden.

De aandoening is bekend onder allerlei namen als: nigritie de la langue, langue noire, coloration noire extrinsèque de la langue, hypertrophie épithéliale piliforme, glossophytie, mélanotrichie linguale, nigrities linguae, lingua nigra, black tongue, schwarze Haarzunge.

Van al deze benamingen schijnt mij die van Féréol de beste n.l. Hypertrophia epethelialis piliformis linguae, omdat men uit dien naam terstond ziet dat men met een haarvormige epitheelwoekering te doen heeft. Alle andere namen zijn of onjuist, zooals glossophytie, omdat gebleken is, dat men niet met een parasitair lijden te doen heeft, of zij zijn ook toepasselijk op andere afwijkingen van het slijmvlies

*) Bouchez. Contribution à l'étude de la mélanotrichie linguale (langue noire) Lille 1903.

van de tong, zooals b. v. *lingua nigra*. Daar echter de bovengenoemde benaming wel wat lang is, schijnt mij *melanotrichia lingualis* praktischer toe.

De eerste duidelijke beschrijving van deze aandoening is van *Portal* in zijne *anatomie médicale* in 1804. Daarna zijn herhaaldelijk gevallen gepubliceerd.

Raynaud (1869) geeft de volgende sierlijke beschrijving: „Il faudrait se figurer un champ de blé, lorsque après un violent orage, les épis mouillés et renversés par la pluie se réunissent en touffes épaisses, couchées et entrecroisées en divers sens.”

Merkwaardig is de mededeeling van *Armaingoud* (*Bullet. de la Société médic. de Bordeaux* 1877) van een student, wiens tong zwartachtig verkleurd was telkens als hij laat naar bed gegaan was. Dergelijke zwarte verkleuringen heb ik in mijn studententijd ook dikwijls waargenomen, maar wij meenden die te moeten toeschrijven aan de gemeene wijn, die bij die gelegenheid gedronken werd en die hoofdzakelijk uit een gekleurde tannine oplossing bestond.

Hutchinson (*medical press and circular* 1883) wil bijna alle gevallen van zwarte tong aan simulatie toeschrijven. — Het meest volledig onderzoek werd verricht door *Brosin* (über die Schwarze Haarzunge — *Dermatol. Studien* — Heft 7, 1888). Hij toonde duidelijk aan, dat men te doen heeft met een abnormalen groei van de papillae filiformes. Een van de laatste onderzoekers, *Surmont* uit Rijssel, drukt zich in de *Gazette des Hôpetaux* Sept. 1890 aldus uit: „Je me range résolument sous la bannière anti-parasitaire, et je fais de la mélanotrichie linguale, cette hypertrophie épithéliale, comme l'appelle *Féréol*, une altération purement épithéliale. Tout le revêtement épithélial des papilles filiformes s'hypertrophie pour donner naissance au filament caractéristique de l'affection, filament, qui, au lieu de subir l'évolution normale de l'épithélium lingual,

subit la kératinisation épidermique. C'est à son implantation dans les couches profondes de l'épithélium papillaire et à sa kératinisation anormale que le filament doit sa résistance aux agents mécaniques (boissons, aliments), ce qui lui permet d'atteindre un à deux centimètres."

De zwarte kleur schrijft *S u r m o n t* gedeeltelijk toe aan vet in de oppervlakkige ephitheelcellen, gedeeltelijk aan de verhoorning dier cellen.

Als oorzaak van het lijden neemt hij in de meeste gevallen aan een locale trophische stoornis, waarvan hij de samenhang met het overige zenuwstelsel niet kent. Andere onderzoekers daarentegen schrijven de aandoening toe aan een parasiet; zoo bijv. *D u s s o i s*, die meent dat de ziekte veroorzaakt wordt door sporen van de glossophyten en geeft daarom aan het lijden den naam van glossophytie.

S e n d z i a k beschuldigt een andere parasiet, de *Mucor niger*, als oorzaak van de aandoening.

Beschouwen we thans, aan de hand van *B o u c h e z*, de aandoening nader, dan zien we, dat de haren zich alleen daar bevinden, waar op de normale tong de papillae filiformes geplaatst zijn. d. i. dus vóór de papillae circumvallatae op den rug der tong. Evenals deze in grootte en talrijkheid afnemen van achter naar voren, zoo neemt ook de grootte der haren en tevens ook de zwarte verkleuring bij melanotrichia af, naarmate men de punt van de tong nadert.

De haren liggen op de tong met het vrije uiteinde naar de punt van de tong gekeerd; men kan ze dus, strijkende van voren naar achteren, als een zijden hoed opstrijken. — Zij kunnen tot 2 c.M. lang worden.

Zij strekken zich over den geheelen rug van de tong uit met uitzondering van de punt en de rand, of wel men vindt hier en daar plekken; ook komt de aandoening soms halfzijdig voor. — Zij kan kort duren (slechts enkele dagen);

maar kan zich ook tot over jaren uitstrekken. Meestal zijn het ouderen van dagen, die hieraan lijden; maar er zijn ook gevallen bij kinderen waargenomen.

De kleur der haren verschilt naar hun lengte. De langste zijn het donkerst; aan de basis zijn ze bijna kleurloos en naar de top toe donkerder.

Bouché z. onderzocht het afschrapsel van de tong in een geval van mélanotrichie en geeft daarvan afbeeldingen in zijne dissertatie

Beziet men het afschrapsel bij zeer geringe vergrooting, dan vindt men dikkere en dunnere draden. — De dikkere draden blijken te bestaan uit een samenvoeging van enkele dunnere; met een naald laten die zich uit elkaar pluizen. Vergroot men de dunne draden sterk, dan krijgt men het beeld van een vergrootte papilla filiformis en op dwarse doorsnede ziet men, dat zulk een draad opgebouwd is uit concentrische epitheellagen.

Bij een lijder aan carcinoma van den pharynx, die tevens melanotrichie had, was Bouché z. in de gelegenheid een stukje van het zieke tongweefsel uit te snijden en te onderzoeken.

Hij kreeg daardoor een beeld van de papillen in samenhang met het slijmvlies. Het bleek, dat ook het lichaam der papillen sterk vergroot is, en dat de bloedvaten in de papillen zeer sterk verwijd waren. Terwijl toch die vaten gewoonlijk een kaliber hebben van 15 mikron, constateerde hij hier een wijdte van 120 tot 150 mikron.

Een vermeerdering in aantal der bloedvaten kon hij niet waarnemen.

Bouché z. zoekt de oorzaak van het lijden dan ook in een locale trophische stoornis, waardoor de bloedvaten zich sterk uitzetten. Wat nu in laatste instantie aanleiding geeft tot die locale voedingsverandering, wordt door Bouché z. niet opgehelderd.

Men heeft de melanotrichie waargenomen bij allerlei ziekte-toestanden en ook bij volkomen gezonde individuen, zoodat het niet aan te nemen is, dat één bepaalde oorzaak voor het lijden bestaat. Veeleer zal men zich moeten denken, dat allerlei toestanden, die circulatie-veranderingen te weeg brengen, aanleiding kunnen geven tot deze locale voedings-afwijking.

In ons geval leed patiente aan een zeer geprononceerd vitium cordis, zoodat er in allerlei organen circulatiestoornissen waren.

Waardoor de grijze, bruine of zwarte kleur der melanotrichie veroorzaakt wordt, is ook nog niet met zekerheid uitgemaakt.

De binnenste cellen van de haren zijn ongekleurd; de buitenlaag alleen is gekleurd. Maar of die verkleuring nu hoofdzakelijk zit *in* de buitenste cellaag, dan wel er *boven op*, is niet duidelijk. De haren zien er bij zwakke vergroo-ting uit of ze met een fijn poeder bestrooid zijn. Dit beslag bestaat uit bacteriën, afgestooten epitheelcellen, en heel fijne partikeltjes van spijsresten. *Bouchez* nu meent, dat de meer of minder zwarte kleur veroorzaakt wordt gedeeltelijk door de bruingele buitenste cellaag, die verhoord is, gedeeltelijk door het beslag, dat als dood materiaal door de opgenomen vloeistoffen gemakkelijk gekleurd wordt.

De therapie staat tot nu toe machteloos tegenover de melanotrichie. Na energisch afkrabben komt het heel spoedig weer terug. Wasschingen met salicylzuur, chloorzink, nitras argenti en allerlei andere middelen zijn zonder succes aangewend. Indien de theorie van *Bouchez* juist is, dat de vaatverwijding in de papillen de oorzaak der woekering is, dan zou men dus middelen moeten aanwenden, die vaatvernauwend werken. Wellicht zou men dan met eene adrenaline-oplossing succes hebben.

Bij onze patient is dit niet geprobeerd; maar allerlei

andere middelen baatten niet; ook de tongkrabber, dien ik voor haar heb laten komen, werkte niet veel uit. Zij is eenige maanden, nadat ik haar gezien had, aan haar vitium cordis overleden. Helaas heeft de behandelende medicus geen kans gezien om na haar dood een stukje van de tong voor een microscopisch onderzoek te bemachtigen en kan ik U dus tot mijn spijt geen praeparaat er van vertoonen.

Na de discussie waaraan door Prof. Miller en eenige heeren wordt deelgenomen, brengt de Voorzitter den Spr. dank.

De Heer De Waard demonstreert, hoe men een **tand van rug** kan **voorzien zonder** bevreesd te zijn voor **springen bij 't soldeeren**. De methode komt hierop neer. 't Springen van den tand schrijft Spr. in hoofdzaak toe aan de spanning die rondom de crampons ontstaat bij bekoeling, hetzij door het buigen der stiften, hetzij door ondergelopen borax. Hij wil dus rondom de stiften een kleine ruimte laten; hiervoor wordt eerst over deze een klein plaatje gelegd, (een ring of een draad er om heen, alles is goed) dan de backing, die in dit geval alleen van dun metaal kan zijn, aangebruineerd, ter versterking nog een dunne backing, deze twee aaneengesoldeerd, 't ondergelegde plaatje van den tand afgenomen, de backing in de plaats en men heeft de gewenschte ruimte. Soldeeren zonder de crampons te buigen en geen borax onder laten vloeien.

De Heer De Vries merkt terecht op, dat hetzelfde principe reeds vroeger is aanbevolen door de crampongaatjes in de backing aan de tandzijde conisch op te ruimen; Spr. voegt hier nog aan toe hoe hij een *brug* wil *repareeren* waarvan een *tand* is *afgebroken*. Van de eenigszins uitgeboorde vlakke maakt hij een afdruk als bij eene porselein-vulling en bakt in den platinumvorm een nieuwen tand.

Ingecementeerd en klaar is de zaak. De snijvlakte dient evenwel nog meer dan tevoren beschut te worden. Beiden Heeren brengt de Voorzitter zijn dank.

't Verzoek aan den afgevaardigde van het N. T. G. voor de Fédération Dentaire Internationale om verslag uit te brengen over de in Augustus te Genève gehouden bijeenkomst, in ontkennenden zin beantwoord zijnde, heeft de Heer Witthaus bereidwillig verklaard, diens taak op zich te nemen.

Verslag over de Bijeenkomst van de **Fédération Dentaire internationale** te Genève, op 8 en 9 Augustus 1906 gehouden.

Mijne Heeren. Op verzoek van den Secretaris van dit genootschap verslag uitbrengende, is het mij een genoegen U te berichten, dat de vergadering der federatie te Genève zooveel door een groot aantal leden van de meeste cultuurlanden der aarde, als ook door vele gasten werd bijgewoond, en naar het mij voorkomt goed is geslaagd. Voor Nederland was aanwezig de beroemde vertegenwoordiger de heer Grevers, en mijn persoon, en als gasten de heeren R. Anema, M. de Boer, Klinkhamer, van der Molen en Mej. Roozeboom.

De bijeenkomst werd in het Palais Eynard geopend met een hartelijke welkomstrede en de wenschen voor een goed succes, door den staatsraad Besson, waarop de Voorzitter van de federatie, Prof. Miller, den dank uitbracht aan de Regeering en de stad Genève voor de betoonde bereidwilligheid in het aanbieden van vergaderlokalen en anderszins. De voorzitter van de Société Odontologique Suisse, de heer Guye, heette de federatie welkom.

Hierop volgden de gebruikelijke officieele toespraken van de afgevaardigden der verschillende landen, voor Nederland gehouden door den heer Grevers.

Miller bracht alsnu verslag uit over de vergadering der

federatie te Hannover, preciseerde het doel en de richting van de federatie en legde er nadruk op, dat zij alle krachten behoorde in te spannen, om ook de breede massa van het volk de zegeningen van de conserveerende tandheelkunde deelachtig te doen worden.

Op de openbare zitting volgde een bestuursvergadering, terwijl 's middags de bijeenkomsten van de verschillende secties begonnen.

Als lid van de sectie voor hygiëne en openbaren gezondheidsdienst, hoorde ik in de eerste plaats eene voordracht van *Jessen* over schooltandklinieken, die over dit onderwerp belangrijk materiaal en veelzijdige ondervinding meedeelde. Hoe moeilijk het probleem van een systematische verzorging van het gebit der schoolkinderen op te lossen is, en hoezeer men er handen bij te kort komt, bleek weer al te duidelijk uit *Jessen's* voordracht. Want hoewel de schooltandklinik te Straatsburg als inrichting en wat personeel betreft, wel als modelinrichting bekend staat, is men er toch toe moeten overgaan, van eene *periodieke* inspectie en behandeling der kinderen af te zien, en alleen de gebitten van die kinderen in behandeling te nemen, die uit eigen behoefte zich aan de klinik aanmelden.

Vervolgens werden er rapporten uitgebracht omtrent hetgeen in de verschillende landen tot dusverre gedaan wordt op het gebied van schooltandartsen, schooltandklinieken, legertandartsen en tandhygiënische instructie van het volk en op de school. Mijn bericht omtrent de Nederlandsche toestanden kon helaas niet zeer gunstig zijn.

De federatie besloot na een interessante bespreking zelf een populair boekje uit te geven. *)

Voorts nam zij eene resolutie aan, dat het toenemend verval van het gebit bij de cultuurvolkeren alleen gestuit kan

*) In handen van de hiervoor benoemde commissie werd mijn voorstel gebracht, om alle schoolkinderen van gebit-chronieken te laten voorzien.

worden door eene invoering van tandheelkundige inspectie op de school, door schooltandklinieken en legertandartsen.

De heer Klingelhöfer, Petersburg, bepleitte op grond van de ondervindingen van den oorlog met Japan, de invoering van legertandartsen en een cursus in de tandheelkunde en de behandeling van kaakfracturen voor legerartsen.

De heer Müller, Waedensweil, bracht een zeer uitvoerig verslag uit omtrent de tandhygiëne in Zwitserland.

Van de besluiten der andere secties noem ik U het voorstel der onderwijssectie, om de wettelijke bepalingen betreffende de tandheelkundige praktijk in de verschillende landen te verzamelen. Voorts om een onderzoek naar de waarde van de diploma's in de verschillende landen in te stellen.

De zelfstandigheid van beroep, onderwijs en diploma voor de tandheelkunde werd zonder tegenspraak door verschillende sprekers met klem bepleit, en aanbevolen werd bij het onderwijs de praktische opleiding niet na afloop, maar naast de theoretische te doen plaats hebben.

De organisatie van nationale comités werd ter hand genomen. Besloten werd om voorloopig, als tot dusverre, jaarlijks te vergaderen.

De heer de Boer werd benoemd tot lid der sectie voor Ethica.

Bepaald werd, dat in 1909 het Internationaal Tandheelkundig Congres te Berlijn zal gehouden worden.

Op uitnoodiging van den heer Grevers besloot de federatie, in Augustus 1907 te Amsterdam te vergaderen. Deze meeting zal alleen voor leden toegankelijk zijn.

Na afloop van de federatie vergadering, was er een jaarlijksche vergadering van het Zwitschersch Odontologisch Genootschap, met tal van interessante voordrachten en demonstraties.

Ik mag dit verslag niet eindigen zonder hulde te brengen aan den uitstekenden en nimmer vermoeiden leider der

bijeenkomsten Prof. Miller, eveneens ook aan den heer Guye, en aan de in banketten, tuinfeesten, boottochten en anderszins schitterend uitgekomen gastvrijheid onzer Zwitschersche collega's.

De Voorzitter brengt den Heer Witthaus zijn dank voor zijn uitvoerig verslag en voor de bereidwilligheid waarmee hij die taak op zich genomen heeft.

Naar aanleiding van ééne zaak wenschte hij gaarne nog het gevoelen der vergadering te hooren. De Heer Grevers heeft n.l. op eigen initiatief de Fédération uitgenoodigd de volgende bijeenkomst te Amsterdam te houden. Het bestuur is van meening, dat hoezeer overigens met dit besluit veerd, in de gegeven omstandigheden, de Heer Grevers daarmee het Genootschap geen dienst heeft bewezen. Wanneer de Fédération in ons land vergadert, rust op ons eenigszins de zedelijke verplichting dezen Raad eene officiële ontvangst te bereiden. In aanmerking genomen, dat de Fédération is samengesteld uit de beste krachten der geheele tandheekkundige wereld, zou een receptie niet anders dan hunner waardig kunnen zijn, hun aantal is belangrijk en onze kas is leeg. Deze overwegingen brengen het Bestuur in eene impasse. Zonder met eenig voorstel te komen of over de zaak eene definitieve bespreking te houden zou het Bestuur ter nadere overweging zich gaarne op de hoogte stellen van het gevoelen der vergadering.

Verschillende leden laten hun stem hooren en verschillende voorstellen worden te berde gebracht. Resumeerende komen de meeningen hierop neer, dat van een *ontvangst op kosten van de Genootschapskas moeilijk sprake kan zijn*, in hoeverre een andere weg kan gevonden worden, blijft ter overweging.

Wegens het vergevorderde uur blijven de andere voordrachten achterwege en sluit de Voorzitter de vergadering.

INHOUD.

	Blz.
Boekbespreking, door Dr. C. VAN DER HOEVEN	261
Mededeeling, door P. J. J. COEBERGH	290
Handelingen van het Nederlandsch Tandheelkundig Genoot- schap	293

Prijs der advertentiën:

1/1 pag. per aflev. /	10.—	per jaarg. van 6 aflev.	f	50.—
1/2 " " " " "	6.—	" " " " "	"	30.—
1/4 " " " " "	3.50	" " " " "	"	18.—
